

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING TARIXIY ILDIZLARI

Bekjanov Sherzod Yuldash ugli

Osiyo xalqaro universiteti magistranti.

Ahmadov Olimjon Shodmonovich

Buxoro pedagogika instituti dotsenti p.f.f.d. (PhD)

Annotatsiya: *Mazkur maqolada hozirgi vaqtadagi zamonaviy ta'lim jarayonida eng muhim resurs va metodik ta'minot bo'lib kelayotgan pedagogik texnologiyalarning ta'rixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari haqida qisqacha ma'lumotlar va tahliliy materiallar bayon qilingan.*

Kalit so'zlar: *ta'lim, ijtimoiy soha, talaba, o'qituvchi, ta'lim texnologiyasi, pedagogik texnologiya, AQSH, Yaponiya, Angliya.*

ASOSIY QISM

Bizga sir emaski, taraqqiyotni harakatga keltirishda va turmushda ro'y berayotgan jarayonlarga o'z ta'sirini o'tkazishda jamiyat ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy-ma'naviy yangilanishining muhim subyekti bo'lgan yoshlarni barkamol shaxs qilib tarbiyalash muhim masalasi ahamiyatga ega.¹⁵ Bunda esa avvalo ta'lim jarayonining to'g'ri tashkil qilinishi muhim rol o'ynaydi.

Endilikda fan, texnika va innovatsion texnologiyalarning rivojlanishi natijasida o'quv-tarbiya jarayonida interfaol uslublar (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari)dan foydalanib, ta'limning samaradorligini ko'tarishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundand-kunga kuchayib bormoqda. Ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar egallanayotgan bilimlarni yoshlar tomonidan o'zlari qidirib topishlari, mustaqil o'rganib, ularni tahlil qilishlari, o'z bilimlarini baholashlari, to'g'ri xulosalar chiqarishga qaratilgan. Tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlari bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga, shuningdek, erkin fikrlab safdoshlari bilan o'zaro hamkorlikda ishlash va harakat qilishlariga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Bunday o'quv-tarbiya jarayonida barcha toifadagi harbiy xizmatchi markaziy ishtirokchiga aylanadi.

O'quv-tarbiya jarayonida pedagogik texnologiyalarning to'g'ri joriy etilishi tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlarining bu jarayonda asosiy tashkilotchi yoki maslahatchi sifatida faoliyat yuritishiga olib keladi. Har qanday pedagogik texnologiyaning o'quv-tarbiya jarayonida qo'llanilishi shaxs tabiatidan kelib chiqqan holda shaxsiy tarkibni kim tarbiyalayotganligi hamda tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari ofitserlari kimni tarbiyalayotganiga bog'liq. Pedagogik

¹⁵ R. Ishmuxamedov, M. Yuldashev "Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar" o'quv qo'llanma Toshkent – 2013 3-b

texnologiya asosida o'tkazilgan mashg'ulotlar shaxsiy tarkibning muhim hayotiy yutuq va muammolariga o'z munosabatlarini bildirishlariga intilishlarini qondirib, ularni fikrlashga, o'z nuqtai nazarlarini asoslashga imkoniyat yaratadi.¹⁶

Pedagogik texnologiyalar haqidagi fikr va yakka tartibdagi tushunchalar XX asrda paydo bo'ldi va turli rivojlanish bosqichlaridan o'tib kelmoqda.¹⁷ Ushbu tushuncha dastavval tushuncha 1940-yillardan 50-yillar o'rtasigacha "ta'lim texnologiyasi" deb qo'llanilib, o'quv jarayonida audiovizual texnika vositalaridan foydalanishni ifoda qilgan. Pedagogik texnologiya tushunchasi dastlab XX asrning o'rtalarida AQSHda qo'llana boshlagan. Bunda "pedagogik texnologiya" va "ta'lim texnologiyasi" atamaları faqat texnika vositalari yordamida o'qitishga nisbatan qo'llangan edi.

Mazkur muammoning o'ta dolzarbligi hisobga olinib, uning ilmiy asoslarini tadqiq qilish maqsadida maxsus korxonalar tuzildi. Misol uchun, 1967 yilda Angliyada pedagogik texnologiya Milliy Kengashi (National Council for Educational Technology) tashkil etildi va 1970 yiddan boshlab "Pedagogik texnologiya jurnali" (Journal of Educational Technology) chiqa boshladi. AqShning qator universitetlari va ilmiy markazlarida ham pedagogik texnologiyalar muammolariga jiddiy e'tibor berildi. 1971 yilda maxsus "Kommunikatsiya va texnologiya Assotsiatsiya"si (Association for Educational Communications and Technology) faoliyat ko'rsata boshladi. Hozirgi kunda bu tashkilotning barcha shtatlarda va Kanadada 50 dan ziyod filiallari ishlab turibdi.¹⁸

Boshqa bir rivojlangan davlatlardan biri jumladan Yaponiyada pedagogik texnologiyalar bilan bog'liq muammolari bilan to'rtta ilmiy jamiyat shug'ullanmoqda, faol harakatdagi pedagogik texnologiya Markaziy Kengashining 22 ta davlat universitetlarida markazlari mavjud. Har uch oyda yapon tilida chiqadigan "Pedagogik texnologiya sohasidagi tadqiqotlar" (Educational Technology Research) jurnallarida yirik olimlarning ilmiy ishlari o'z o'rnini topmoqda. Yaqinda Umumyapon pedagogik texnologiya Markaziy Kengashi (The Japanese Council of Technology Centers) tuzilib, bu sohada xalqaro aloqalar o'rganish ishlari bilan mashhur.

70-yillarda didaktikaning bu yo'nalishiga bo'lgan e'tibor nihoyatda oshib borishini o'tkazilgan qator xalqaro konferensiyalar ham tasdiqlaydi. Shunday xalqaro konferensiyalar 1966 yildan boshlab har yili bahorda Angliyada o'tkazilib kelinadi va anjuman materiallari "Pedagogik texnologiya jihatlari" (Aspects of Educational Technology) nomida nashr qilinadi.

Aytish o'rinliki, pedagogik texnologiya — ta'lim va tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, texnologik yondashuv asosida ta'lim va tarbiya

¹⁶ O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI TARBIYAVIY VA MAFKURAVIY ISHLAR BOSH BOSHQARMASI " INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR TO'PLAMI" 4-b

¹⁷ J.F. Yo'ldoshev, S.A. Usmonov "Pedagogik texnologiya asoslari" Toshkent "O'qituvchi" 2004 6-b

¹⁸ Arslon Kamilovich Nafasov (2023). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH TARIXI. Academic research in educational sciences, 4 (3), 61-68.

jarayonining samaradorligini oshirish muammolarini o'rganadi. Texnologiya so'zining lug'aviy ma'nosiga to'xtalib o'tadigan bo'lsak, ushbu so'z yunonchadan olingan bo'lib, tehos-mahorat, san'at logos -ta'limot, fan ma'nolarini anglatadi. Bundan kelib chiqadiki, texnologiya so'zi boshqa terminlarga qo'shilib, ana shu sohani rivojlantirish, mahoratini oshirish vazifalarini bajaradi. Umumiy qilib aytganda, texnologiya sifat jihatdan yangi masalalarni yechish uchun ta'lim evolutsiyasi bosqichini tayyorlagan obyektiv jarayondir.

XULOSA

Qisqa qilib aytadigan bo'lsak XXI asrga qadam qo'yish arafasida G.K.Selevko tomonidan pedagogik texnologiyalarga oid yirik metodik asar - o'quv qo'llanma yaratildi va unda pedagogik texnologiyalar tasnifi keltiriladi .¹⁹ Olim pedagogik texnologiyalarni o'n ikki turga ajratgan va daslabki ta'rixiy rivojlanish bosqichidan zamonaviy klassifikatsiyagacha olib kelgan. Xulosa qilib aytganda ta'limning har bir bo'g'inida tashkil etiladigan o'quv jarayonida pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. R. Ishmuxamedov, M. Yuldashev "Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar" o'quv qo'llanma Toshkent – 2013 3-b
2. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MUDOFAA VAZIRLIGI TARBIYAVIY VA MAFKURAVIY ISHLAR BOSH BOSHQARMASI "INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR TO'PLAMI" 4-b.
3. J.F. Yo'ldoshev, S.A. Usmonov "Pedagogik texnologiya asoslari" Toshkent "O'qituvchi" 2004 6-b.
4. Arslon Kamilovich Nafasov (2023). PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA KONSEPSIYASINING RIVOJLANISH TARIXI. Academic research in educational sciences, 4 (3), 61-68.
5. B. Ziyomuxamedova "Pedagogik mahorat asoslari".T. "TIB-KITOB" 2009 y.

¹⁹ B. Ziyomuxamedova "Pedagogik mahorat asoslari".T. "TIB-KITOB" 2009 y.